

Zini, sargā, copē!

Zivis no maluzvejniekiem sargā arī no gaisa

Kā norāda Valsts vides dienests (VVD), pēdējo 25 gadu laikā nelegālo zvejas rīku skaits kopumā ir samazinājies. Tomēr tas nenozīmē, ka cīņa ar maluzvejniekiem neturpinās. Pērn no 1. oktobra līdz 31. novembrim, īstenojot pastiprinātu uzraudzību lašveidīgo migrācijas un nārsta upēs, kā arī jūras piekrastē, VDD inspektori veica 268 pārbaudes – 233 no tām iekšējos ūdeņos un 35 jūras piekrastē. Intensīvākā uzraudzība noritēja Ventā, Užavā, Rīvā, Gaujā, kā arī mūspusē – Salacā un šo upju pietekās. Pārbaužu rezultātā uzieti 77 nelegālie zvejas rīki – 75 iekšējos ūdeņos un divi piekrastē. Lielākoties tie bija zivju tīkli (63), ievērojami mazāk bija nēģu rīku (6), zivju murdu (3), zivju duramo rīku (3) un vēžu murdu (2). Salīdzinot ar 2024. gadu, kad līdzīgā laikā konstatēti 214 nelegālie rīki, pārkāpumu skaits samazinājies vairāk nekā divreiz. Tas vērtējams pozitīvi, taču atliek vien iedomāties, ar ko pārbaudēs nāksies sastapties šogad. Pat ja pārkāpēju skaits samazinās, viņu izmantotās metodes bieži rada pārsteigumus. Šogad Limbažu novada pašvaldības policija pārbaudījusi 108 makšķerniekus. 11 gadījumos izteikti aizrādījumi un uzsākti pieci administratīvā pārkāpuma procesi, bet aizliegti zvejas rīki nav konstatēti.

Nav šaubu, ka zivju resursu sargāšanā izšķiroša loma ir cilvēkresursiem – likumsargiem, inspektoriem, pašvaldībai, kā arī biedrībām un brīvprātīgajiem, kuri gatavi ziedot savu laiku, lai uzraudzītu apkārtnes ūdeņus. Būtisks ir iedzīvotāju un godprātīgo makšķernieku devums – operatīvs ziņojums par aizdomīgu rīcību bieži ļauj novērst pārkāpumu tā sākumā. Mūsdienās maluzvejnieki kļūst arvien viltīgāki, tāpēc cīņā ar tiem talkā nāk dažādi tehnoloģiskie risinājumi. Piemēram, bezpilota lidaparāti jeb droni ļauj pārredzēt plašu teritoriju no gaisa, stacionārās un pārnēsājamās meža kameras, termokameras uztver ķermeņa un transportlīdzekļa siltumu. Tāpat noder videonovērošanas kameras. Šīs iekārtas, kuru iegādē finansiālu atbalstu sniedz Valsts zivju fonds, kļuvušas par neaizvietojamu sabiedroto, palīdzot operatīvi fiksēt pārkāpumus.

Šķērslis pie Salacas – slīkts mobilā tīkla pārklājums

Biedrības Makšķernieku klubs «Salac-krasti» valdes loceklis Atis Apelis uzskata, ka maluzvejniecību (tāpat daudzus citus pārkāpumus) pilnībā izskaust nav iespējams. – *Maluzvejniecība ir un būs, bet, salīdzinot ar 2000. gadu sākumu, tā ir samazinājusies. Ir personas, kas ar to nodarbojas, neatkarīgi no tā – pieķer vai ne, – stāsta A. Apelis. Gar Salacu, kas atrodas mežainā apvidū, pie iebraucamajiem ceļiem izvietotas videonovērošanas kameras, ir arī meža kameras, kas fiksē kustību. Pēc tām var pateikt, kur tieši atrodas pārkāpējs. Regulāri tiek rīkoti laivu reidi pa upi. Diemžēl slīktā mobilā tīkla pārklājuma dēļ nav iespējams izmantot dronus. Par to ieviešanu ikdienas monitoringā varētu domāt tad, ja pārklājums uzlabotos. Tomēr grūti spriest, cik droni būtu lietderīgi. Iespējams, ka tie drīzāk radītu sarežģījumus, nevis atvieglotu darbu. – Procesam jābūt automatizētam. Mūsu gadījumā 30 kilometrus apsargāt ir izdevīgi tikai tad, kad drons strādā pēc robota putekļsūcēja vai zāles plāvēja principa – pats iznāk no stacijas, aplido apkārt un atgriežas sākotnējā punktā vai dodas uz citu staciju, tādējādi pārklājot visu teritoriju. Ja cilvēks brauc un speciāli vada dronu, tam vajadzīgs daudz laika. Automatizācijas rezultātā cilvēkresursi tiek izmantoti mazāk. Kad dronu sistēma būs tā attīstījusies, ka varēsīm tos palaist patstāvīgā valā, domāsim par šāda veida aizsardzību, – tehnoloģiju trūkumus izceļ A. Apelis.*

Labs ikdienas sabiedrotais ir visa veida kameras. Ja tiek saņemti upes krasta iedzīvotāju ziņojumi par aizdomīgām darbībām, ir lietderīgi ielūkoties to ierakstos. Pērn rudens Salacas apkārtnē piedzīvota interesanta situācija, kad kameras nākušas par labu. – *Atnāca paziņojums – kāds iebraucis mežā. Ap desmitiem vakarā... Rudenī...*

Aizbraucām izlūkot, kas īsti notiek. Mašīnā sēž cilvēks, kurš saka, ka atbraucis mežā atpūsties. Nekādu rīku gan viņam nebija, arī apģērbs nebija piemērots, lai kaut ko darītu upē. Iespējams, viņš bija izlaidis kādu, kurš ar laivu jau tobrīd brauca lejā pa upi. To nezinām, bet ar šādam situācijām mēdzam saskarties. Tāpēc ir labi, ja ir kameras. Tās fiksē aizdomīgu rīcību, un mēs dodamies to pārbaudīt, – stāsta biedrības valdes loceklis.

Domājot par nākotni, A. Apelis ir pārliecināts, ka maluzvejniecība pamazām izzīs. Šobrīd ar to nodarbojas galvenokārt seniori – 60–70 gadus veci kungi. – *Četrdesmitgadnieks aktīvā darba vecumā vēl kādu laiku ar to nodarbošies, jo maluzvejniecība tiek pārņemta. Savukārt jaunatnei šādas nodarbes neinteresē. Ir mūsdienīgāki veidi, kā pavadīt brīvo laiku, – vērtē A. Apelis. Viņaprāt, negatīvu statistiku attiecībā uz maluzvejniecību veicina iedzīvotāju zemie ieņēmumi – neatliek nekas cits kā maizītei nopelnīt nelegālā veidā. – Salīdzinājumam – Zviedrijā tauta ir paēdusi, tāpēc ar maluzvejniecību tur nenodarbojas. Mums nodrošināt iztiku ir grūtāk. Cilvēki meklē risinājumus, kā būtībā par brīvu tikt pie ieņēmumiem, – situāciju raksturo sarunbiedrs, kurš, neraugoties uz to, ir pārliecināts, ka tā noteikti uzlabosies.*

Ezera apsekošana ar dronu prasa 15 minūtes

Limbažu novada pašvaldības policijas priekšnieka vietnieks Aigars Rēze pastāstīja, ka maluzvejniecība novada ūdenstilpēs pēdējo gadu laikā ir būtiski mazinājusies un vairs nav plaši izplatīta problēma. Salīdzinot ar tālāku pagātni, nelegālo rīku un jo īpaši zvejas tīklu izmantošana ezeros un upēs kļuvusi par retumu. Kā galveno iemeslu tam policijas pārstāvis min paaudžu un vispārējās kultūras maiņu. Vecākajai paaudzei aizliegtā veidā iegūtās zivis bieži vien kalpoja kā mielasts saimes galdā vai bija peļņas avots, taču mūsdienās šādi rīcībai vairs nav ekonomiskā pamatojuma. Samazinās arī zivju patērišanas paradumi mājaisamniecībās. Jaunākie copmaņi izņemto citu pieeju, priekšroku dodot principam *noķert un atlaist*, kur svarīgs ir pats makšķerēšanas process, nevis pārrašanās mājup ar lomu.

Būtisks atbalsts policijas un inspektoru darbā ir paši makšķernieki, kuri kļuvuši par aktīviem sabiedriskajiem uzraugiem. Tā kā viņi bieži atrodas pie ūdeņiem, aizdomīgās darbības tiek pamanītas un par tām nekaņējoties ziņo. Tas palīdz novērst pārkāpumus un samazināt to skaitu. Pašvaldības policijas cīņā ar maluzvejniekiem būtisks devums ir droniem. Apsekojot Dūņezeru, agrāk ar laivu tas prasīja pusī dienas, bet ar drona palīdzību tas paveicams 15 minūtēs! Ievērojami tiek samazināts laiks, ko izmantot citu pienākumu veikšanā. Pērn Liel-

ezera apsekošana ar dronu palīdzējusi uziet nelegālus murgus. Šogad pārkāpumi nav konstatēti. Tomēr VDD inspektori ūdenstilpēs regulāri uziet murgus, īpaši nēģu, lašu, taimiņu un vēžu ieguves sezonā.

Vērtējot kopējo pārkāpumu ainu, A. Rēze uzsver, ka rupji un apzināti maluzvejniecības gadījumi pašlaik ir liels izņēmums. Biežāk fiksētie pārkāpumi ir saistīti ar neuzmanību vai nezināšanu. Tas gan neatbrīvo no atbildības, tomēr katrs gadījums tiek izvērtēts individuāli. Bieži vien, ja pārkāpums veikts bez ļaunprātīga nolūka (piemēram, izmantojot trīs makšķeres zivju noķeršanai, lai gan atļautas tikai divas), inspektori aprobežojas ar izglītojošām pārrunām. Ik pa laikam nākas sastapties ar makšķerniekiem bez licencēm vai tādiem, kuri izmanto tīklus, bet daudzums, ko tā iespējams iegūt, ir tik niecīgs, ka kopumā zivju resursiem ļaunumu nenodara. Ja darbības ir sistemātiskas, agrāk vai vēlāk informācija nonāk līdz atbildīgajām instancēm.

Attīstībai tiek līdzī arī paši pārkāpēji

Arī Limbažu novada pašvaldības aģentūras LAUTA publisko ūdeņu apsaimniekošanas nodaļas ALDA vadītājs Jānis Remess piekrīt, ka maluzvejniecībai ir tendence samazināties. Tās pamatā ir sabiedrības domāšanas maiņa un jaunās paaudzes ienākšana – pārkāpumi kļuvuši nelieli un tiem vairs nav rūpnieciska rakstura. Turklāt ezeros tie vērojami arvien retāk.

Ikdienas palīgs cīņā ar pārkāpējiem ir mūsdienīgs aprīkojums, tiesa, arī paši loma tīkotāji kļuvuši apzinīgāki un *bruņojas*, piemēram, ar termokamerām. – *Viņi ir diezgan pieredzējuši, un reizēm pat šķiet, ka viņi mūs uzmana vairāk nekā mēs viņus. Tehnoloģijas kļūst grūtāk noslēpt, bet tās ir ļoti vērtīgas mūsu ikdienas darbā, – vērtē J. Remess.*

Kā galveno ieguvumu dronu izmantošanā viņš min iespēju pārredzēt grūti pieejamas vietas. Tāpat bezpilota lidaparāti ļauj saglabāt diskretumu – pārvietojoties ar laivu vai kājām, pārkāpējus var aizbaidīt, un tad teritorijas apsekošanas jēga samazinās. Savukārt sēdēšana krastā sniedz vēl mazāku rezultātu. – *Agrāk apsekotāji naktīs gaidīja pārkāpējus ar pārvietojamām kamerām, aptuveni nojausot maluzvejnieku maršrutus. Ar droniem šis process ir kļuvis daudz vieglāks un drošāks, – teic ALDA vadītājs.*

Lai gan videonovērošanas kameras kļuvušas par pašsaprotamu rīku, galvenā uzraudzība nepieciešama naktī, jo diennakts gaišajā laikā ar nelegālo zveju reti kurš nodarbojas apzināti. Tāpēc talkā nāk nakts redzamības ierīces, kuru kvalitāte pēdējos gados ievērojami augusi. Sarunbiedrs pasmeja, ka, ieskatoties vecajās nakts redzamības brillēs, tagad pat grūti saprast, kā ar tām vispār kaut ko varēja saskatīt. Pirmais termālais binoklis aptuveni kilometra attā-

lumā uzrādīja vien mazu gaismas punktu. Pateicoties Valsts zivju fondam, pašvaldības un biedrību arsenāls kļuvis būtiski bagātāks. Piemēram, saņemtais atbalsts biedrībai *Mednieku un makšķernieku klubs «Pāle»* ļāvis nupat tikt pie zīmola *HIK-MICRO* termokameras. Tā ir kompakta, ērta un sniedz iespēju ne vien uzlūkot apkārtni tumsā, bet arī veikt videoierakstus. – *Agrāk nācās braukt ar laivu un pa naktīm skraidīt apkārt ar lukturēm. Tagad atliek vien no krasta palaist dronu. Tas ievērojami atvieglo darbu, kas ir pats galvenais, jo resursus varam izmantot citiem uzdevumiem, – stāsta J. Remess un piebilst, ka, ņemot vērā straujo attīstību, nākotnē mūs noteikti sagaida vēl citi jaunumi, par kuriem pat nespējam iedomāties. – Salīdzinot nesen izmantojamā vienkāršās airu laivas, un toreiz šķita, ka ar to pilnīgi pietiek. Skatoties uz mūsdienu iespējām, man liekas, ka sabiedrība vēl īsti nezina, kā pareizi rīkoties pie ezeriem. Ir daudz makšķernieku, kuri ķer zivis sporta pēc, bet viņus nepieciešams izglītot, kā lomu atlaist saudzīgi. Reizēm pietiek paskatīties, kā zivs ir nofotografēta, lai saprastu, ka pēc palaišanas ūdenī tā neizdzīvos...*

J. Remess atklāj, ka pēdējā laikā ezera apsekošanā pārkāpēji vai to atstātie rīki nav manīti. Tomēr viņš saglabā modrību – tuvojoties tumsajiem rudens vakariem un rītiem, lomu tīkotāji kļūst aktīvāki, jo vasarā tam vienkārši traucē gaisma. Vislielākā uzmanība tiek pievērsta nārsta periodam, kad zivju resursiem iespējams nodarīt visbūtiskāko kaitējumu, tāpēc nosargāt zivis tieši šajā laikā ir prioritāte. Vienlaikus ALDA vadītājs uzsver, ka apdraudējumu var radīt ne tikai tīkli un murgi. Arī mūsdienu makšķerēšanas rīki, piemēram, spinningi, ir kļuvuši tik efektīvi, ka zivīm praktiski netiek dota iespēja no tiem izvairīties. Pat ja zivs tiek noķerta un atlaista, āķis bieži savaino barības vadu, žokli vai acis, manāmi ietekmējot tās izdzīvošanu un kopējo populāciju. – *Ar tehnoloģijām vien nepietiek – ir jāsaprot, kā ar tām rīkoties, un jāpārzina ūdens. Taču atšķirībā no tālākas pagātnes, kad ezera iepazīšana prasīja ilgstošu atrašanos uz ūdens, pētot to visos gadalaikos un diennakts laikos, mūsdienās pietiek vienreiz izbraukt ar laivu, lai viss kļūtu skaidrs, – rezumē J. Remess.*

Lappusi sagatavoja
Fanija ROMEIKO

Tematisko lappusi atbalsta:

Limbažu novads

Par «Zini, sargā, copē!» saturu atbild projekta īstenotājs SIA «Izdevniecība Auseklis».